

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 625/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michaelou Kajabovou, advokátkou, Budovateľská 2, Bratislava, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/121/2022-727 z 9. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/121/2022-727 z 9. júna 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/121/2022-727 z 9. júna 2022 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Trnave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **738,47 eur** na účet jeho právnej zástupkyne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 9. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Tos 121/2022-727 z 9. júna 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadostučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. III. ÚS 625/2022-18 z 10. novembra 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Skutkové východiská

3. Uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Dunajskej Strede, odboru kriminálnej polície (ďalej len „vyšetrovateľ“) z 10. marca 2020 bolo začaté trestné stíhanie pre zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) Trestného zákona.

4. Uznesením vyšetrovateľa z 11. marca 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) Trestného zákona. Uznesením vyšetrovateľa z 15. júla 2020 bolo sťažovateľovi rozšírené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a j) Trestného zákona.

5. Sťažovateľ bol uznesením Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) č. k. 18Tp/6/2020 z 15. marca 2020 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku, pričom do väzobnej lehoty sa započítal aj čas od 10. marca 2020, od ktorého bol sťažovateľ obmedzený na osobnej slobode. O prepustenie z väzby žiadal sťažovateľ bez úspechu žiadosťami zo 6. mája 2020, 10. januára 2021, 10. marca 2021, zo 14. septembra 2021 a z 19. mája 2022.

6. Prokurátor podal 4. septembra 2020 na sťažovateľa obžalobu pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c), d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a j) Trestného zákona.

7. Rozsudkom okresného súdu č. k. 18 T 87/2020 z 10. marca 2021 (ďalej len „prvý odsudzujúci rozsudok“) bol sťažovateľ pri zmenenej právnej kvalifikácii uznaný vinným zo zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní troch rokov. Výkon tohto trestu bol s poukazom na § 51 ods. 2 Trestného zákona podmienene odložený s probačným dohľadom, pričom sťažovateľovi bola súčasne určená skúšobná doba v trvaní piatich rokov. Rozsudok bol uznesením krajského súdu č. k. 6 To 34/2021 z 8. júna 2021 podľa § 321 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku zrušený v celom rozsahu, pričom vec bola s poukazom na § 322 ods. 1 Trestného poriadku vrátená okresnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

8. Rozsudkom okresného súdu č. k. 18 T 87/2020 zo 16. februára 2022 (ďalej len „druhý odsudzujúci rozsudok“) bol sťažovateľ uznaný vinným zo zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) Trestného zákona. Za to mu bol s poukazom na § 38 ods. 2 Trestného zákona uložený

nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní troch rokov a šiestich mesiacov, na ktorého výkon bol s poukazom na § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia. Sťažovateľovi bol súčasne podľa § 60 ods. 1 písm. a) Trestného zákona uložený trest prepadnutia veci. Tento rozsudok bol uznesením krajského súdu č. k. 6 To 66/2022 z 30. júna 2022 podľa § 321 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku zrušený v celom rozsahu, pričom vec bola s poukazom na § 322 ods. 1 Trestného poriadku vrátená okresnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Okresný súd v danej veci dosiaľ nerozhodol.

9. Žiadosťou z 19. mája 2022 sa sťažovateľ domáhal prepustenia z väzby na slobodu. Uznesením č. k. 18 T 87/2020 z 25. mája 2022 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) okresný súd predmetnú žiadosť podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol pre pretrvávajúce dôvody väzby uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Okresný súd súčasne podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka.

10. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť. O predmetnej sťažnosti rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu postupom podľa § 194 ods. 3 Trestného poriadku doplnil o výrok, ktorým podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku rozhodol o nenahradení väzby sťažovateľa písomným sľubom.

III.

Argumentácia sťažovateľa

11. Porušenie svojich práv sťažovateľ odôvodňuje viacerými argumentačnými okruhmi. Sťažovateľ poukazuje vo viacerých súvislostiach na prieťahy v konaní vo veci samej, ktoré by mali odôvodniť jeho prepustenie z väzby na slobodu. Sťažovateľ je názoru, že krajský súd sa s predmetnou argumentáciou vysporiadal nedostatočne. Následne sťažovateľ formuluje námietku nedostatku odôvodnenia napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o nenahradenie väzby miernejším opatrením.

12. Najskôr sťažovateľ upriamuje pozornosť na prieťah v trvaní približne 20 pracovných dní (necelý jeden kalendárny mesiac) pri rozhodovaní vo veci samej, ktorý vznikol v súvislosti s písomným vyhotovovaním druhého odsudzujúceho rozsudku a predkladaním veci krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní. Sťažovateľ poukazuje, že existenciu spomenutého prieťahu konštatoval krajský súd v napadnutom uznesení, kde však súčasne uviedol, že nejde o prieťah takej intenzity, ktorý by odôvodňoval prepustenie sťažovateľa z väzby. S týmto právnym názorom sťažovateľ nesúhlasí.

13. Následne sťažovateľ prezentuje mienku o tom, že prieťahy sú v jeho trestnej veci prítomné v podstate už od 10. marca 2020, keď bol obmedzený na osobnej slobode. Sťažovateľ podotýka, že napriek podaniu obžaloby zo 4. septembra 2020 nebola jeho vec dosiaľ právoplatne skončená a prvý odsudzujúci rozsudok aj druhý odsudzujúci rozsudok boli v inštančnom postupe zrušené pre zmätočnosť, nepreskúmateľnosť, nezrozumiteľnosť a nedostatok odôvodnenia. Tieto okolnosti podľa názoru sťažovateľa prispievajú k predlžovaniu trestného konania, čo je neakceptovateľné, keďže ide o väzobnú vec. Argument o prieťahoch vo veci samej sťažovateľ prezentoval tiež v žiadosti o prepustenie z väzby z 19. mája 2022, ako aj v sťažnosti proti uzneseniu okresného

súdu. Avizovaný priet'ah by podľa s'ťažnostnej argumentácie mal mať za následok nevyhnutnosť prepustenia s'ťažovateľa z väzby na slobodu.

14. Obsahom ďalšej s'ťažnostnej námietky je nedostatok odôvodnenia nenahradenia väzby s'ťažovateľa miernejším opatrením. S'ťažovateľ argumentuje, že bol ochotný podrobiť sa dohľadu probačného a mediačného úradníka a elektronickému monitoringu. Pritom poukazuje na nevyhnutnosť uplatnenia zásady proporcionality. Napadnuté uznesenie je podľa s'ťažovateľovho názoru v tomto smere odôvodnené nedostatočne.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu a replika s'ťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie krajského súdu:

15. K priet'ahu súvisiacemu s písomným vyhotovovaním druhého odsudzujúceho rozsudku a predkladaním veci na rozhodnutie o odvolaní krajský súd podotkol, že lehota na vypracovanie predmetného rozsudku uplynula 15. júla 2022, pričom predseda senátu čerpal dovolenku v čase od 4. júla 2022 do 15. júla 2022. Predseda senátu pred odchodom na dovolenku požiadal o predĺženie lehoty na vyhotovenie spomenutého rozsudku do 29. júla 2022 a tejto žiadosti bolo vyhovené. Rozsudok bol vypracovaný v predĺženej lehote a spisový materiál bol vrátený okresnému súdu 28. júla 2022. Pokiaľ teda ide o konanie na krajskom súde trvajúce približne dva mesiace, krajský súd zastáva názor, že sa konalo plynulo a bez zbytočných priet'ahov.

16. Pokiaľ ide o ďalšie priet'ahy vo veci samej, krajský súd podotkol, že sa nimi zaoberal v súvislosti s rozhodovaním o väzbe s'ťažovateľa a dospel k záveru, že nedošlo k takým priet'ahom vo veci samej, ktoré by mali mať za následok okamžitú prepustenie s'ťažovateľa z väzby na slobodu. V podrobnostiach krajský súd odkázal na argumentáciu v napadnutom uznesení.

17. Krajský súd sa vyjadril aj k priet'ahom v konaní o s'ťažnosti, ktorú s'ťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu. V tejto súvislosti uviedol, že žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu podal s'ťažovateľ 19. mája 2022, pričom o tejto žiadosti bolo rozhodnuté 25. mája 2022 uznesením okresného súdu. Proti tomuto uzneseniu podal s'ťažovateľ s'ťažnosť. Spisový materiál bol následne predložený krajskému súdu 3. júna 2022 a krajský súd o s'ťažnosti rozhodol 9. júna 2022.

18. Pokiaľ ide o námietku absencie náležitého odôvodnenia nenahradenia väzby s'ťažovateľa, krajský súd uviedol, že v rámci s'ťažnostného konania sa dôsledne zaoberal možnosťami nahradenia s'ťažovateľovej väzby, pričom v tomto smere dokonca reparoval postup okresného súdu. Krajský súd, vychádzajúc z jednoty odôvodnenia uznesenia okresného súdu a odôvodnenia napadnutého uznesenia, zdôraznil, že s'ťažovateľovi bolo dostatočne vysvetlené, prečo nebolo možné jeho väzbu nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka. Keďže väzba s'ťažovateľa a možnosti jej nahradenia boli posudzované okresným súdom, ako aj krajským súdom opakovane, s'ťažovateľ dostal už skôr opakovanú odpoveď na to, prečo nahradenie väzby neprichádza do úvahy. Nahradenie väzby elektronickým monitoringom nie je podľa názoru krajského súdu samostatným inštitútom nahradenia väzby, preto v rozhodnutí o väzbe nie je potrebné dať osobitnú odpoveď na to, prečo väzbu nemožno nahradiť práve týmto opatrením v prípade, ak je z rozhodnutia zrejmé,

prečo alternovanie väzby postupom podľa § 80 alebo § 81 Trestného poriadku neprichádza do úvahy.

IV.2. Replika sťažovateľa:

19. Pokiaľ ide o priet'ah pri rozhodovaní vo veci samej, ktorý vznikol v súvislosti s písomným vyhotovovaním druhého odsudzujúceho rozsudku a predkladaním veci krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, sťažovateľ tvrdí, že v danej veci nejde len o priet'ah počítaný na dni, ale o priet'ah počítaný na mesiace. Podľa názoru sťažovateľa trvalo celkom tri a pol mesiaca, kým bol spis expedovaný krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.

20. Sťažovateľ zotrúva na sťažnostnej argumentácii, podľa ktorej priet'ahy v jeho veci existujú v podstate už od 10. marca 2020, keď bol obmedzený na osobnej slobode. Konanie okresného súdu je podľa názoru sťažovateľa v dôsledku zrušenia prvého odsudzujúceho rozsudku aj druhého odsudzujúceho rozsudku pre ich zmätočnosť a nepreskúmateľnosť neefektívne. Krajský súd mal pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu zohľadniť aj skutočnosť, že sťažovateľ je vo väzbe takmer tri roky. Vec nie je skutkovo ani právne zložitá a nevyžaduje zložité dokazovanie. Sťažovateľ súčasne, súc si vedomý, že ide o obdobie po podaní ústavnej sťažnosti, v replike prezentuje názor o ďalších priet'ahoch vznikajúcich v jeho veci.

21. V súvislosti s deficitom odôvodnenia napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o nenahradenie väzby miernejším opatrením, sťažovateľ uvádza, že predmetné uznesenie sa v dôsledku stereotypného odôvodnenia zaoberá rizikom nahradenia väzby a väzobným stíhaním len nedostatočne.

22. V závere repliky sťažovateľ požiadal ústavný súd, aby so zreteľom na skutočnosť, že vo veci sa od 5. októbra 2022 nepojednávalo, pričom najbližšie pojednávanie je nariadené na 22. február 2023, prikázal krajskému súdu, aby ho prepustil z väzby na slobodu.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

23. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je námietka priet'ahov vznikajúcich v procese meritórneho rozhodovania v trestnej veci sťažovateľa a súvisiaci nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia, ako aj námietka deficitu odôvodnenia nenahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením.

24. K prvej sťažnostnej námietke ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. napr. I. ÚS 250/2020, I. ÚS 434/2021, I. ÚS 45/2022, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 272/04, IV. ÚS 351/2022) podotýka, že predmet napadnutého trestného konania nie je zvlášť právne a faktický obťažný. Z podkladov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, nevyplýva také správanie sťažovateľa, ktoré by prispelo k vzniku zbytočných priet'ahov v konaní. A napokon, postup okresného súdu, ktorého rozhodnutia boli krajským súdom dvakrát zrušené v dôsledku viacerých chýb (napríklad procesne neperfektný postup pri dokazovaní, nevyrovnanie sa so všetkými okolnosťami podstatnými pre rozhodnutie, nedostatky pri hodnotení dôkazov či nedostatok odôvodnenia), sa ústavnému súdu nejaví ako efektívny a sústredený. Vznik zbytočných priet'ahov však nie je možné pričítať krajskému súdu, ktorého uznesenie

sťažovateľ napáda, pretože krajský súd na vzniku predmetných prietáhov nijakým spôsobom neparticipoval.

25. V súvislosti s nedostatkom odôvodnenia napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o prietahy v merite sťažovateľovej trestnej veci a nenahradenie sťažovateľovej väzby miernejším opatrením, ústavný súd pripomína, že účelom čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy je poskytnutie práva osobám, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, spočívajúceho v možnosti súdnej kontroly rozhodnutí a opatrení, na základe ktorých bol zásah do ich osobnej slobody vykonaný. Medzi záruky, ktoré garantuje ústava, nepochybne patrí aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (m. m. napr. I. ÚS 250/2014, III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06), ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody či skutkové okolnosti svedčiacie pre i proti odkloneniu sa od pravidla rešpektovania osobnej slobody a musia tieto dôvody uviesť vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci Sorokin v. Rusko, § 55).

26. Pokiaľ ide o nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia v súvislosti so zbytočnými prietahmi vo veci samej, podstatu tejto argumentácie vníma ústavný súd tak, že krajský súd mal pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu zohľadniť celkovú dĺžku konania v merite z hľadiska jej dopadu na dôvodnosť väzby, ktorú sťažovateľ predostrel v predmetnej sťažnosti. Inak povedané, ak je konanie v merite veci poznačené neefektívnym postupom okresného súdu a v dôsledku jeho pochybení sa predlžuje, potom to priamo ovplyvňuje udržateľnosť obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa formou väzby. S uvedeným aspektom sa krajský súd nevysporiadal, keď odôvodnenie napadnutého uznesenia redukoval v tom zmysle, že nosnou okolnosťou, ktorou sťažovateľ odôvodnil žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, sú prietahy v konaní vo veci samej, ku ktorým malo dôjsť v časovom úseku od 16. februára 2022. Krajský súd nereagoval na argumenty, ktorými sťažovateľ namietal skutočnosť, že väzobne stíhaný je od marca 2020, pričom obžaloba bola podaná v septembri 2020 a v merite trestnej veci nebolo dosiaľ rozhodnuté.

27. Ak krajský súd poukazuje na to, že v sťažovateľovej veci nedošlo k prekročeniu zákonom ustanovenej maximálnej lehoty trvania väzby, ústavný súd uvádza, že to samo osebe neznamená, že kratšie trvajúca väzba musí byť nevyhnutne ústavne udržateľná. Dĺžka konania v merite veci totiž môže nepriaznivo ovplyvniť udržateľnosť väzby aj vtedy, keď ešte nie je prekročená zákonom stanovená maximálna lehota väzby. Väzba musí v každom okamihu jej trvania spĺňať požiadavku primeranosti. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy už viackrát uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje viaceré práva, okrem iného aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (m. m. napr. I. ÚS 26/2013, II. ÚS 564/2018, III. ÚS 7/00, IV. ÚS 270/09). S touto konštatáciou potom úzko súvisí aj obsah základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (m. m. napr. I. ÚS 31/2010, II. ÚS 349/2013, II. ÚS 564/2018, III. ÚS 271/07, IV. ÚS 361/09). Ústavný súd konštatuje,

že tieto závery neboli v napadnutom uznesení náležite reflektované ani zhodnotené. Odôvodnenie napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o formuláciu odpovedí na argumenty sťažovateľa namietajúce vznik zbytočných prietahov v merite trestnej veci, ústavný súd vyhodnotil ako nedostatočné.

28. V súvislosti s námietskou nedostatku odôvodnenia napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o nenahradenie sťažovateľovej väzby, ústavný súd dáva do pozornosti svoj právny názor, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a sťažnostného súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. napr. I. ÚS 487/2021, II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, III. ÚS 808/2016, III. ÚS 227/2020, III. ÚS 341/2021, III. ÚS 489/2021, III. ÚS 582/2021, III. ÚS 361/2022, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a sťažnostné konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (m. m. napr. I. ÚS 487/2021, III. ÚS 582/2021, IV. ÚS 160/2011). Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj druhostupňového – sťažnostného), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (m. m. napr. III. ÚS 489/2021, III. ÚS 361/2022, IV. ÚS 350/09). Vzhľadom na uvedené argumentačné línie a obsahovú spätosť (spojitosť) uznesenia okresného súdu s napadnutým uznesením je ústavný súd názoru, že odôvodnenie nenahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením nie je ústavne akceptovateľné.

29. Okresný súd podotkol, že nahradenie väzby sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka pri dôvode väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku nie je možné, pretože predmetný dohľad by bol nevyhnutný po dobu 24 hodín, čo pri danom inštitúte nie je možné zabezpečiť. Ďalej okresný súd vo všeobecnosti poukázal na charakter trestnej činnosti, ako aj na spôsob a miesto jej páchania. Z uvedeného dôvodu nahradenie väzby nepovažoval za vhodné, a to ani pri súčasnom nariadení elektronického monitoringu. Okresný súd ďalej podotkol, že sťažovateľ je stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, kde s poukazom na § 80 ods. 2 Trestného poriadku možno nahradiť väzbu zárukou záujmového združenia občanov alebo dôveryhodnej osoby, prijatím sľubu alebo uložením dohľadu len vtedy, ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu, ktoré v danom prípade neboli identifikované.

30. Krajský súd uznesenie okresného súdu doplnil v tom zmysle, že podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku rozhodol o neprijatí písomného sľubu obžalovaného, pričom súčasne uviedol, že v danej veci okresný súd nemal skúmať existenciu výnimočných okolností prípadu podľa § 80 ods. 2 Trestného poriadku, pretože sťažovateľ nie je stíhaný za obzvlášť závažný zločin. Súčasne však podotkol, že nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nie je vhodné vzhľadom na minulosť sťažovateľa a jeho osobu tak, ako ju popísal v súvislosti s trvaním dôvodov väzby.

31. Ústavný súd podotýka, že obsahom základného práva podľa čl. 17 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju miernejším opatrením, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (m. m. napr. III. ÚS 38/01, III. ÚS 115/08, III. ÚS 227/2020, III. ÚS 33/2021, III. ÚS 341/2021, III. ÚS 518/2021, III. ÚS 520/2021, III. ÚS 522/2021, III. ÚS 550/2021, III. ÚS 675/2021, IV. ÚS 207/07, IV. ÚS 650/2018, IV. ÚS 436/2021). Nahradenie väzby zákonom ustanovenou garanciou a s tým spojené obmedzenia sú benefitom obvineného, ktorý mu umožňuje napriek danosti

materiálneho a formálneho dôvodu väzby byť stíhaný na slobode (teda s využitím proporcionálne miernejšieho prostriedku zásahu do osobných práv – R 44/2018; m. m. napr. I. ÚS 487/2021). Ústavný súd opakovane uvádza, že väzba je vážnym zásahom do osobnej slobody. Preto je povinnosťou všeobecných súdov obzvlášť citlivo zvažovať argumenty pre ďalšie trvanie väzby. Z ustanovení Trestného poriadku priamo vyplýva povinnosť všeobecných súdov skúmať, či je v prípade dôvodnosti väzby možné väzbu nahradiť alternatívnymi prostriedkami (m. m. napr. III. ÚS 520/2021, III. ÚS 523/2021).

32. Všeobecné súdy odmietli nahradiť väzbu sťažovateľa s poukazom na abstraktné formulačné konštrukcie bez dostatočného previazania na skutkové okolnosti konkrétnej veci, najmä so zreteľom na osobu a minulosť sťažovateľa, charakter trestnej činnosti, jej spôsob a miesto jej páchania. Takéto úvahy vykazujú takú mieru všeobecnosti, neadresnosti a hypotetickosti, že by mohli byť základom obmedzenia osobnej slobody neurčitého okruhu obvinených osôb bez jasných a racionálne uchopiteľných dôvodov tak závažného obmedzenia základných práv (m. m. napr. III. ÚS 523/2021). Odkaz krajského súdu na popis osoby sťažovateľa uvedený v súvislosti s odôvodnením trvania väzby (predchádzajúce, už zahladené odsúdenia bez náležitého prevýchovného účinku na sťažovateľa) nie je pre ústavný súd dostačujúci, pretože odôvodnenie nenahradenia väzby nemožno upíňať len na odôvodnenie existencie a trvania dôvodu väzby. V takom prípade by existencia prostriedkov nahradzujúcich väzbu, pri ktorých využití musí byť dôvod väzby daný, v podstate stratila zmysel. Nemožno sa stotožniť ani s paušálnou argumentáciou, podľa ktorej väzbu podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) nie je možné nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka, pretože takáto kontrola by bola nevyhnutná po dobu 24 hodín, čo pri danom inštitúte nemožno zabezpečiť. Neušlo pozornosti ústavného súdu jednak to, že takto formulované obmedzenie možnosti nahradenia väzby z platnej a účinnej normatívnej úpravy nevyplýva, jednak to, že sťažovateľ žiadal súčasne o nariadenie tzv. elektronického monitoringu. V obdobnej súvislosti ústavný súd už v minulosti uviedol, že zo zákona č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplýva, že technickým zariadením možno pobyt a pohyb monitorovať aj 24 hodín denne (m. m. napr. III. ÚS 523/2021).

33. Preskúmaním odôvodnenia uznesenia okresného súdu v spojení s napadnutým uznesením, ktoré tvoria jeden celok, preto ústavný súd dospel k záveru, že všeobecné súdy sa v okolnostiach preskúmvanej veci nezaoberali možnosťou nahradenia väzby sťažovateľa dostatočným spôsobom. Pokiaľ všeobecné súdy odmietli nahradiť väzbu alternatívnymi prostriedkami, mali uviesť konkrétne (nie abstraktné) dôvody, pre ktoré nahradenie väzby nie je možné. Argumentačne všeobecné a strohé konštatovania nedávajú odpoveď na otázku, z akých skutkovo konkrétnych dôvodov nebolo možné väzbu sťažovateľa nahradiť. Bez uvedenia konkretizačných skutkových okolností nemožno identifikovať žiaden súvis takýchto konštatovaní s tvrdenou nemožnosťou nahradenia väzby. Z týchto dôvodov je potrebné napadnuté uznesenie, ktoré v aspekte nenahradenia väzby v podstate odobrilo zbavenie osobnej slobody sťažovateľa, kvalifikovať ako arbitrárne (m. m. napr. I. ÚS 250/2014, III. ÚS 582/2021), pretože ním došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy.

34. Vzhľadom na zistené porušenie základných práv sťažovateľa bolo napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy zrušené s tým, že vec sa krajskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy vracia na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu vzhľadom na jeho viazanosť právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze dostatočne sa argumentačne vysporiadať s námietkou prietáhov vo veci samej, ktorá by podľa názoru sťažovateľa mala odôvodniť jeho prepustenie z väzby, ako aj s možnosťou či nemožnosťou nahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením. Keďže dôvodom vyhovievania ústavnej sťažnosti boli nedostatky odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, ústavný súd nepristúpil k vydaniu príkazu, ktorého obsahom by bolo prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu. Posudzovanie vplyvu prípadných prietáhov v trestnom konaní na udržateľnosť väzby bude úlohou krajského súdu pri rozhodovaní po vrátení veci na ďalšie konanie.

VI.

Finančné zadosťučinenie a trovy konania

35. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil voči krajskému súdu aj nárok na finančné zadosťučinenie 3 000 eur. Táto suma podľa názoru sťažovateľa reflektuje zásah do jeho základných práv a jeho následky.

36. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti viackrát vyriekol, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo, a to spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. III. ÚS 140/07, III. ÚS 187/2017, III. ÚS 342/2018, III. ÚS 169/2020, III. ÚS 299/2020, III. ÚS 298/2021, III. ÚS 481/2021, III. ÚS 493/2021, III. ÚS 582/2021, III. ÚS 275/2022, IV. ÚS 210/04).

37. Zohľadňujúc predovšetkým charakter a intenzitu porušenia základného práva sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že len vyslovenie porušenia základného práva v danom prípade je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd uvádza, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v tomto prípade nie je žiaduce, a preto sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 4 výrokovej časti nálezu). Pri rozhodovaní vzal ústavný súd do úvahy skutočnosť, že podstata namietaného porušenia sťažovateľom uvedených základných práv a slobôd spočíva v čiastočne nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia (m. m. napr. III. ÚS 582/2021).

38. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa podľa ústavy a práv podľa dohovoru odôvodňuje, aby mu krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 738,47 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky) vo výške 193,83 eur za jeden úkon právnej služby. Sťažovateľ si však uplatnil nárok len vo výške 193,50 eur za jeden úkon právnej služby. Sťažovateľ má nárok na náhradu za 3 úkony právnej služby v roku 2022 (prevzatie

a príprava zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a replika), čo úhrnom predstavuje 580,50 eur. K tejto sume je potrebné podľa § 18 ods. 3 vyhlášky paušálnu náhradu výdavkov vo výške jednej stotiny výpočtového základu (11,63 eur) za každý úkon právnej služby, teda spolu vo výške 34,89 eur. Keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, je podľa § 18 ods. 3 vyhlášky potrebné pripočítať k odmene daň z pridanej hodnoty vo výške 123,08 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu